

ВЛАДЛЕН БАХНОВ

ОПЕРАЦИЯ „ЗАВИСТ“

Превод от руски: Кузо Лазев, 1975

chitanka.info

Зарайски затвори прозореца и погледна часовника. Беше осем без пет. След пет минути ще се появи онзи тип.

— Здравейте! — се чу зад гърба на Зарайски. — Часовничето ви изостава.

Виктор се обърна. В креслото се бе разположил млад човек със стандартна брадичка и с лъчезарна, обаятелна усмивка му предлагаше цигари „Кемел“.

— Можехте да почукате, преди да влезете — сухо рече Виктор.

— Разбира се, че можех — веднага се съгласи младият човек. — Аз бих могъл въобще да вляза през вратата, а не да се появявам така — той неопределено размърда пръстите си, — от ефира...

— Мъчите се да ме удивите ли? — снизходително се усмихна Зарайски.

— Старая се, и то не без успех... — Зарайски не улови онзи миг, когато червенобузият млад човек се превърна в хилав старец с чалма и раиран източен халат. В ръцете на белобрадия старец димеше извитият мундщук на наргилето.

— Старая се според силите си, о, ти, най-талантлив сред най-талантливите. Но аз съм стар, а ти си млад и си въоръжен с прогресивните научни виждания. Бъди, моля те, снизходителен към уморения, едва влачещ се от старост джин, о, младши научен сътруднико...

Този разговор се водеше не за пръв път. И той беше започнал така...

В една задушна лятна вечер, когато за десети път им се стори, че работата окончателно е стигнала до задънена улица, Закопаев и Калинич си отидоха, а Виктор остана в лабораторията.

— Дявол да го вземе! — удари с юмрук по рамката на прозореца Зарайски.

И в лабораторията се появи непознатият.

— Какво трябвало да се вземе? — с глас на самонадеян водопроводчик попита той и огледа с интерес помещението.

— Кой сте вие? — учуди се Виктор.

— Този, когото повикахте. — И непознатият весело намигна,

— А, вие сте новият шлосер? — досети се Зарайски. — Закопаев ли ви извика?

— Добре, наричайте ме шлосер или Закопаев. Но аз всъщност съм си дявол...

— Знаете ли, сега не ми е до шеги! — Зарайски с досада се обърна към прозореца.

— Зная, драги, зная... — произнесе тих, вежлив глас.

Виктор рязко се обърна. Там, където току-що се намираше шлосерът, стоеше побелял, прегърбен човек и триеше стъклата на очилата си.

— Ако не се лъжа, това е лабораторията на Закопаев? — взирайки се като късоглед, попита той. — А вие сте Зарайски, Виктор Иванович? Много съм слушал за вашите опити. Много ми е приятно да се запознаем! — кротко усмихнат, непознатият протегна ръка: — Методий Кирилович. Дявол.

— Какво сте заповтаряли все едно и също: дявол, дявол! — разсърди се Виктор. — Никак не е смешно! Махайте се!

— Но аз непременно трябва да поговоря с вас...

— Друг път.

— Кога именно? — поиска да уточни дяволът.

— След седмица... А сега изчезвайте!

— Веднага! — и стаята отново опустя.

„Докъде я докарах! — помисли, триейки очите си Зарайски. — Вече и дяволи започнаха да ми се привиждат. Ще разкажа на момчетата, нека се посмеят.“

— О, в никакъв случай! — възкликна отново материализираният се дявол. — Настоятелно ви моля никого да не информирате за нашия разговор. Ни-ко-го! — и Методий Кирилович изчезна.

Същата нощ по направление на съзвездие Лебед се понесоха незасечени от никого сигнали: „Центърът. Главният. Започнах операция «Завист». Събитията се развиват съгласно набелязания от вас план. Глафира.“

II

Той се появи точно след седмица... Зарайски пътуваше със стария си „Москвич“, когато се чу рязък милиционерски сигнал.

Виктор натисна педалите. Пред колата стоеше стегнат инспектор от ДАИ.

— Извинете, към центъра ли сте? — попита, козирувайки, инспекторът.

Милиционерът седна отпред до него и като хлопна вратата, каза:

— Ето, че седмицата изтече. Здравейте, аз съм Методий Кирилович.

Добре, че Зарайски не беше успял да включи на скорост, иначе би се врязал в преминаващия покрай тях камион.

— Вие да не сте полудял?! — избухна Виктор. — Не виждате ли, че съм на кормилото?! Махайте се от колата!

— Слушайте, в лабораторията да не се приближавам към вас, в колата също... — обиди се дяволът. — Къде ще благоволите да си поговорим?

— За какво да говорим? Какво съм ви притрябвал?

— Все има за какво, щом из целия град ви гоня, нали аз също не съм хлапак... — дяволът обидено подсмръкна, след това примирително каза:

— Е, добре, помърморихме си и толкова. Сега, както се казва, да седнем кротко, да си поговорим сговорно.

Сега дяволът се превърна в истински литературно-селски дядка. И въпреки че денят беше горещ, на краката си носеше закърпени валенки, а на главата — ушанка, на която дясното ухо беше паднало надолу, а лявото стърчеше нагоре.

— Добре, какво искате от мене, Методий Кирилович? — попита Зарайски, втрепен в преобразилия се дявол. — Само по-бързо!

— Бързата кучка слепи ги ражда! — строго го прекъсна старикът. — А нашата работа с вас е сериозна... Та ето значи как стои работата. Ти ми отговори истината: има ли в тебе вечна душа или освен материя от нищо не се състоиш?

— Да, деденце, целият съм само материя — разпери ръце Зарайски.

— Значи така и ще запишем: душа няма — удовлетворено кимна дяволът и старателно си сви една цигара. — А сега ми кажи: ако да речем, се намери такъв глупак, който би се съгласил да купи тази душа, дето я нямаш, ти би ли му я продал?

— А за какво ви е притрябвала именно моята душа? Аха, разбирам: станало ви е известно над какво работи нашата група?

— А ти как мислиш? Искаш със своя Закопаев и Калинич да ощастливите човечеството?

— И ще го ощастливим! — предизвикателно заяви Зарайски.

— Всичко става... — съгласи се, без да спори, Методий Кирилович. — А как стои въпросът с покупко-продажбата?

— Нищо няма да излезе! — твърдо отговори Виктор. — Нашата фирма не търгува!

— А ти, драги мой, не се горещи. Нашата фирма също не търгува с всеки. Така, че си помисли, а аз ще намина към теб след седмица... Чао!

... И през нощта отново към съзвездието Лебед се понесоха загадъчни сигнали: „Центърът. Главният. Продължението следва. Глафира“.

III

През цялото лято Методий Кирилович наобикаляше Зарайски. Той предлагаше, убеждаваше, уговаряше, просто му досаждаше, умолявайки го да се съгласи да продаде душата си.

И Виктор се предаде.

— Добре. Хрумна ми една идея. И може би ще се спазарим — каза той.

— Е, е? — нетърпеливо попита дяволът.

— На вас ви е известно над какво работи нашата група. Известни са ви също и нашите трудности: съвсем близо сме до истината, но тя все ни се изплъзва... Та ето условието: вие ни помогнете да довършим работата и ще получите душата ми.

Методий Кирилович въздъхна.

— Аз се боях, че ще ми предложите именно този вариант — съкрушено каза той. — Но, уви, нашата фирма няма право да подсказва решения на научни проблеми. Обаче аз съм упълномощен да ви направя едно необикновено предложение. Вие, разбира се, знаете, че вашата работа има фундаментален характер. И ако на вас би ви се удало да я доведете докрай, вие веднага бихте станали един от най-изтъкнатите учени на планетата. Очаква ви световна известност.

— По-кратко — помоли ученият.

— Е добре, аз ви предлагам именно това всеобщо признание. Все едно че вече сте направили откритието си — тържествено проговори Методий Кирилович.

— Не, не, това не ми трябва — отказа се Виктор.

— Не се горещете. Представете си какво положение ще заемете в науката. Та с вашия световен авторитет вие ще съумееете да създадете на вашата група такива условия, за каквито сега не можеше дори да мечтаете.

— Вие ме изкушавате... — усмихна се Зарайски.

— Естествено! Ще разполагате със свой научен център, неограничен бюджет, талантиливи сътрудници. Та при такива условия вие безспорно ще доведете докрай вашата работа!

— Добре, а как ще обясня на другарите си моето неочаквано издигане?

— Вас никой за нищо няма да ви пита. Първо, това е упоменато в договора. — И дяволът извади от кожената си чанта отпечатан на гланцирана хартия документ. — И второ, колкото е по-знаменит човек, толкова по-малко съмнения предизвиква славата му...

— Но самият аз нали ще зная, че моята слава нищо не струва?

— Е, сам със себе си все някак ще се справите — и дяволът успокоително потупа Виктор по рамото.

Зарайски помисли с какъв труд Закопаев доставяше тяхната жалка апаратура... Помисли, че той, Виктор, действително може да окаже на другарите си действена помощ. В края на краищата за науката може да се пожертвува и душа!

И в момента, когато ученият доставяше своя подпис под договора, в Космоса се понесе донесението: „Работите вървят, кантората да пише. Глафира“.

iv

Дяволът не излъга. Всичко стана така, както бе обещал. И слава, и почести. И навсякъде, където произнасяха името — другарят Зарайски, мистър Зарайски, хер Зарайски, мосю Зарайски, навсякъде в отговор се чуваше възхитеното: „Ах!“ И другарят, мосю, сеньор Зарайски представяше, председателствуваше, заседаваше и даваше интервюта.

А ако останеше време, той все още ръководеше, координираше, възглавяваше и в свободните минути дори се занимаваше и с наука. Понякога отиваше в лабораторията при Закопаев. Новата лаборатория заемаше сега два етажа и във всяка стая, обзаведена с най-нова апаратура, имаше повече сътрудници, отколкото преди в цялата лаборатория.

Ах, младост, далечна младост!... Впрочем защо пък далечна? Само преди три години младшият научен сътрудник Зарайски не можеше даже и да помисли как ще се измени съдбата му.

Разбира се, Закопаев беше талантлив човек. Но такава солидна лаборатория трябваше да се ръководи най-малко от доктор. Нищо не можеш да направиш — формализъм. Така в лабораторията се появи новият завеждащ, а на Закопаев отново му остана една стая...

Методий Кирилович не излъга: на Виктор дяволски му вървеше. На лицето му беше написано: „АЗ преуспявам“. Усмивката, походката, жестовете — всичко в него говореше за напредък и благополучие... И само очите — очите издаваха, че той е неудачник. Но Виктор ги криеше зад стъклата на модните си очила. Такива, каквито могат да си доставят само извънредно преуспяващите хора...

Ах, този проклет Методий, той все пак надхитри Зарайски! Що за радост е да те считат за прославен и велик, ако ти сам помниш, че си нищо? А Виктор Иванович помнеше. И когато заседаваше, и когато възглавяваше, помнеше, че всичко това е даром, незаслужено, фалшиво.

Ах, този езуит Методий! Да, той обеща и никой за нищо не разпитваше Виктор. Само Закопаев веднъж в случаен разговор му каза:

— Нима ти никога няма да слезеш от своя административен Олимп? Та ти умееше да работиш!

Виктор премълча, но се обиди. Той пожертвува за науката всичко, а сега го упрекуват. Той пожертвува себе си, а Закопаев ще доведе тяхната работа до края, и цялата слава — истинската слава — ще се падне на него! А той, Зарайски, така и ще си остане с нищо!

Да, проклетият Методий не му обеща да го избави от завистта. И видният учен завиждаше на всеки аспирант. И вече изпитваше сладка радост, когато му се удаваше с хаплива забележка да зачеркне целия успех на някой щастливец. Дойдоха, представи си, съвсем наготово, и изведнъж — успех? Няма да го бъде!...

Веднъж, след безкрайно дълъг научен съвет, Закопаев се задържа в кабинета на Зарайски.

— Какво става? — направо започна той. — Кажете ми, Витя, какво става у нас в института?

— Какво имаш предвид? — студено попита Виктор.

— От нас си отидоха всички талантиливи хора. Ти посрещаш с някакво тъпо високомерие всяка нова мисъл, ако тя, разбира се, не е твоя собствена. А нашата тема? Тя въобще отиде на десети план.

— Правилно! — спокойно кимна Зарайски. — Но с тази тема се занимаваш ти, а не аз. Аз ти дадох апаратури, дадох ти хора... Но не мога и да мисля вместо теб. На гърба ми лежи цял институт!

— Ти направя така, че в този институт да може да се работи, а не да се молят на твоя научен авторитет.

На Зарайски му се поиска да отговори колкото се може побидно. И той знаеше как да го направи.

— А на теб не ти ли се струва, Закопаев, че ти просто ми завиждаш? Не ти ли се струва, че нашата тема, по-точно твоята, е никаква, измислена тема? Ако аз не прикривах със своя научен авторитет твоята тема, нея отдавна биха я махнали!

Закопаев бавно смачка фасата си в масивния пепелник.

— Аз нямам повече какво да правя в твоя храм на науката, Витя — каза той.

След два дни се появи заповед за уволнението на Закопаев по собствено желание. Неговата тема като абсолютно безперспективна я зачеркнаха от плана. Заповедта беше подписана от заместника на Зарайски, а той самият пътуваше в това време в първокласен вагон. Отиваше да председателствува поредния симпозиум.

Висока, стройна кондукторка безшумно влезе в купето.

— Благодаря ви, всичко беше направено по възможния най-добър начин — прошепна тя.

— Какво е направено? Коя сте вие? — трепна от изненада Виктор.

— Методий Кирилович, кой друг може да е? — мило се усмихна кондукторката. — Е как е, не ви ли омръзна вече славата?

— Дойде ми до гуша! Защо не направихте така, че аз наистина да се смятам за талантлив учен.

— Ако бях го направил, вие нямаше да завиждате на истинските таланти. А ако не завиждахте, нямаше да извършите това, което бе нужно на нашата фирма.

— Та кажете най-после какво ви беше нужно?

— Да попречите на Закопаев да довърши работата си — само това.

— И затова аз ви отдадох душата си? — извика ученият.

— Ах, да, колкото за душата — Методий Кирилович презрително погледна Зарайски. — Ето ви подписаният от вас договор. Можете да го скъсате. Ако имате душа, задръжете си я. На нашата фирма тя не е нужна!

— А какво ще стане с моята слава? — изстивайки, попита Зарайски.

— Ех, засега можете да ползвате славата. — И с мила усмивка кондукторката изчезна.

А в междупланетното пространство се понесе поредното шифровано предаване: „Центърът. Главният. Операцията завършена.

Целувки. Глафира“.

Публикувано във вестник „Орбита“, брой 42/1975 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.